

Landspakket **Aruba**

Uitvoeringsagenda
1 oktober – 31 december 2023

Op 13 november 2020 ondertekenden Aruba en Nederland de onderlinge regeling voor de uitvoering van het Landspakket Aruba. Sinds het tekenen van de onderlinge regeling is de realisatie van een breed palet aan hervormingen en investeringen op gang gekomen. Deze hervormingen hebben als doel een bijdrage leveren aan de weerbaarheid en veerkracht van economie en samenleving. De versterking van de financiële kolom en sociale samenhang dragen hieraan bij.

In het Landspakket zijn maatregelen opgenomen op de volgende gebieden: financieel beheer; kosten en effectiviteit van de publieke sector; belastingen; de financiële sector; de economie; zorg; onderwijs en het versterken van de rechtsstaat. De concrete afspraken waar deze maatregelen uit bestaan, worden periodiek opgenomen in een uitvoeringsagenda. Voor u ligt thans de Uitvoeringsagenda over de periode van 1 oktober tot en met 31 december 2023. Een aantal belangrijke beoogde resultaten voor komende periode worden hieronder uitgelicht.

Om te komen tot een toekomstbestendige overheidsorganisatie, zullen de komende twee kwartalen in het licht staan van het herontwerp van de overheidsorganisatie. Daarnaast wordt dit kwartaal het principebesluit over het hervormen van de arbeidsmarkt en het sociale zekerheidstelsel nader uitgewerkt in een aantal implementatieplannen. Verder gaat dit jaar de AFTA, de Arubaanse Mededingingsautoriteit, van start, wat zal helpen bij het creëren van een meer gelijkwaardig speelveld voor bedrijven en bescherming van consumenten. Ook wordt er verder invulling gegeven aan de roadmap 'verbetering financieel beheer', onder meer door twee nulmetingen die uitgevoerd zullen worden bij de douane en belastingdienst. Het recent gesloten zorgakkoord wordt beschouwd als een grote mijlpaal die ook zal bijdragen aan de uitvoering van de maatregelen in het landspakket en de verbetering van het zorgstelsel.

Leeswijzer

In deze Uitvoeringsagenda zijn de gerealiseerde afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2023-Q3 verdwenen, de afspraken uit de Uitvoeringsagenda 2023-Q3 die nog gerealiseerd moeten worden, zijn blijven staan en nieuwe afspraken voor het komende kwartaal (2023-Q4) zijn toegevoegd. Op deze manier is het overzichtelijk welke afspraken gelden voor het komende kwartaal. De beoogde resultaten worden doorgenummerd zodat duidelijk is dat er stappen vooraf zijn gegaan aan de huidige afspraken.

mr. E.C. Wever-Croes
Minister-president van Aruba

A.C. van Huffelen
Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Thema A:
Financieel beheer

Thema B:
Kosten en effectiviteit publieke sector

Thema C:
Belastingen

Thema D:
Financiële sector

Thema E:
Economische hervormingen

Thema F:
Zorg

Thema G:
Onderwijs

Thema H:
Versterken rechtsstaat

Thema A: **Financieel beheer**

Doel • het beheersen en het op orde krijgen van het financieel beheer en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid 'in control' te zijn.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	Q4 2023	Aruba	Deadline is onder voorbehoud van de behandeling door de Staten. Om tot de publicatie van het uitvoeringsbesluit aanbestedingen te komen, is ook een wijziging van de aanbestedingsverordening noodzakelijk. Daardoor hangt de publicatie van het uitvoeringsbesluit samen met dit andere wetgevingstraject. Raad van Advies heeft inmiddels advies uitgebracht over beide ontwerpen.
				19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	16 oktober 2023	Aruba + Nederland	Met het implementatieplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe de organisatie, processen en systemen in gereedheid kunnen worden gebracht en welke middelen nodig zijn voor de invoering van het verslaggevingsstelsel. De deadline verschuift vanwege de werving van een nieuwe opdrachtnemer
				23. Implementatieplan Regeling Materieel Beheer bestuurlijk vastgesteld.	Q4 2023	Aruba	Met het implementatieplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe de organisatie, processen en systemen in gereedheid kunnen worden gebracht en welke middelen nodig zijn voor de invoering van de regeling materieel beheer. De deadline verschuift vanwege het betrekken van een nieuwe opdrachtnemer.
				26. Implementatieplan Verslaggevingsstelsel bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba	Vanwege de vertraging bij A.1.1.19 is de deadline aangepast. Zie toelichting A.1.1.19.
				27. Aanbestedingsverordening in werking.	n.n.b.	Aruba	Datum van kracht is onder meer afhankelijk van RvA traject en overige implementatie stappen.
		A.1.3	Roadmap verbetering financieel beheer.	5. Aanvullen nulmetingen met Douane en DIMP.	1 december 2023	Aruba + Nederland	In de nulmetingen worden de verbeterpunten in kaart gebracht met betrekking tot de controleerbaarheid van de financiële gegevens.
				8. Definitief rapport opgeleverd met de blauwdruk voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of-defense' model.	29 februari 2024	Aruba + Nederland	Het opstellen van een blauwdruk en een implementatieplan voor de inrichting van de financiële werkprocessen en de inrichting van het '3-lines-of- defense' model, waarmee stapsgewijs tot een optimalisering van de processen en de controlefunctie wordt gekomen, die bijdraagt aan getrouwe en rechtmatige inkomsten en uitgaven.
				9. Bestuurlijke vaststelling implementatieplan voor de inrichting van de financiële werkprocessen (incl. organisatie, personeel en systemen) en het '3-lines-of-defense' model.	30 mei 2024	Aruba + Nederland	Zie toelichting A.1.3.8.
				10. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak informatiemanagement en IT-beheer financiële processen.	2 oktober 2023	Aruba + Nederland	Beheersorganisatie rond IT-beheer moet geactualiseerd worden en informatiemanagement moet opgezet worden. Dit in navolging van de eerder uitgevoerde quick scan. Onderwerpen die hier aan de orde komen zijn onder andere: organisatie, bemensing en functies met bijhorende actuele omschrijving. Informatiseringsbeleid en haar toepassing in de financiële functie, risicobeheer, functioneel en technisch beheer. Ten tijde van het opstellen van deze agenda werd het plan van aanpak, conform planning, nog opgesteld.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.1	vervolg	A.1.4	Roadmap verbetering begroting.	2. Opstellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	29 maart 2024	Aruba + Nederland	Opleiding en kennisborging zijn belangrijke randvoorwaarden voor de verbetering van het financieel beheer. Er wordt een LOFA e-cursus ingericht, waarin ook een module met betrekking tot de begroting en het begrotingsproces wordt opgenomen.
				3. Vaststellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	28 juni 2024	Aruba	Zie toelichting A.1.4.2. Het vaststellen van de LOFA e-cursus zal plaatsvinden door middel van een beta-test onder een kleinere groep gebruikers.
				7. Concept veranderplan begrotingssysteem opgeleverd.	29 februari 2024	Aruba + Nederland	Het veranderplan geeft inzicht in de beperkingen en mogelijkheden voor de implementatie van een nieuw ICT systeem die het proces van begrotingsvoorbereiding en begrotingswijziging technisch kan ondersteunen.
				8. Blauwdruk inrichting policy based budgetting gerealiseerd.	30 september 2024	Aruba + Nederland	Een blauwdruk en een bijbehorend implementatieplan voor een stapsgewijs herontwerp van het begrotingsbeleid, het begrotingsproces en de begrotingsopzet naar een meerjarig beleids- en -doelstelling gedreven vorm van begroten (policy based budgeting).
		A.1.5	Roadmap verbetering financieel beleid.	2. Opstellen en bestuurlijk vaststellen plan van aanpak doorlichting niet-belastingmiddelen.	2 oktober 2023	Aruba + Nederland	Met de doorlichting wordt een actualisering van de regelgeving en tarieven beoogd en verbeteringen in de heffings- en inningsprocessen. Ten tijde van het opstellen van deze agenda werd het plan van aanpak, conform planning, nog opgesteld.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden	A.2.3	Realisatie van het Implementatieplan Nationaal Statistisch Systeem	2. Ontwerpen technische en Business Intelligence infrastructuur voor het Digitale Data Platform.	2 oktober 2023	Aruba + Nederland	De technische infrastructuur is in concept opgeleverd en wordt herzien. De NSS Commissie heeft tot taak de beschrijving van de benodigdheden voor de B1 infrastructuur en het Data Disseminatie Platform. Assistentie is gevraagd aan de UNSD.
				4. Concept wetteksten gereed voor aanbieding aan Ministerraad.	2 oktober 2023	Aruba	Is vervolg op A.2.3.1.
				5. Benodigde hardware- en software ten behoeve van het Digitaal Data Platform aangeschaft.	31 december 2023	Aruba	
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	8. Inhaalslag eindafrekeningen afgerond.	28 juni 2024	Aruba + Nederland	Dit deelproject uit het plan van aanpak Implementatie aanbevelingen subsidies is er op gericht om “schoon schip te maken” en het financieel afsluiten van het ‘oude’ subsidiestelsel, voordat wordt gestart met het nieuwe stelsel. Voor alle uitgekeerde subsidies worden alsnog eindafrekeningen opgesteld en uitgevoerd.
				9. Implementatieplan quick wins opgesteld.	29 maart 2024	Aruba + Nederland	Naast een herziening van het subsidiebeleid en het proces worden op de kortere termijn afspraken gemaakt die de getrouwheid en de rechtmatigheid van de subsidieverlening verbeteren.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Wordt in het kader van de roadmap Financieel Beheer (zie A.1.3) later opgenomen in de uitvoeringsagenda.

Thema B: **Kosten en effectiviteit publieke sector**

Doel

- de doelmatigheid van de publieke sector verhogen door een verlaging van de public wage bill (in lijn met het Caribisch gemiddelde van 10 procent van het BBP) en het terugdringen van de kosten van de publieke sector in algemene zin;
- het verhogen van de kwaliteit en de effectiviteit (inclusief uitvoeringskracht) van de publieke sector.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/ doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi)-overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	8. Plan van aanpak opstellen deelnemingen-/ dividendenbeleid bestuurlijk geaccordeerd.	2 oktober 2023	Aruba	Plan van aanpak voor de ontwikkeling en de bewerkstelliging van de implementatie en organisatorische inbedding van een deelnemingen- en dividendbeleid, die voldoet aan internationaal geaccepteerde standaarden. Ten tijde van het opstellen van deze agenda was het plan van aanpak ambtelijk geaccordeerd, maar moest deze nog bestuurlijk worden vastgesteld.
				10. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen uit specifieke doorlichtingen bestuurlijk geaccordeerd.	2 oktober 2023	Aruba	Voor een van de overheidsbedrijven uit de eerder uitgevoerde doorlichting (Freezone Aruba NV) wordt een plan van aanpak opgesteld ter implementatie van de aanbevelingen.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartsysteem binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.			Aruba + Nederland	
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	5. Werving tijdelijke wetgevingscapaciteit.	doorlopende activiteit	Aruba + Nederland	Op basis van de behoefte (o.a. opgenomen in de wetgevingskalender (B.4.1.4)) wordt zowel generalistische als specialistische wetgevingscapaciteit aangetrokken.
		B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie	5. Opleveren van het eindrapport door Opdrachtnemer inclusief een bestuurlijk vastgelegd afwegingskader, toepassing van het afwegingskader, indeling topstructuur en vervolgstappen.	30 april 2024	Aruba + Nederland	Eind augustus heeft de officiële kick off plaatsgevonden. Op basis van Plan van Aanpak zal gemonitord worden op basis van de aangegeven mijlpalen en (tussen)resultaten.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versobering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	7. Beleidsreactie bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba	De rapportage is opgeleverd. Volgende stap is het vaststellen van de beleidsreactie.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	Juridisch kader onderzoeken.	10. Uitvoering Fase 2 PvA niet- integer gedrag afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Dit betreft het uitvoeren van het vastgestelde beleid en het meten van de vastgestelde KPIs (blijvend)
				12. Uitvoering fase 2 PvA proefplaatsing afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Betreft het instellen van een proefplaatsing voorafgaande aan definitieve plaatsing in een hogere functie. Het beleid dient aangepast te worden vanwege praktische uitdagingen met de uitvoerbaarheid
				14. PvA aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven Fase 2 afgerond.	15 januari 2024	Aruba	Fase 2 betreft: doorlopen re-integratietraject voor interne plaatsing (binnen overheid), doorlopen re-integratietraject voor externe plaatsing (buiten overheid) indien intern niet lukt. Het traject loopt naar wens en is doorlopend.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1	Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Onderzoek naar de HR-functie	11. HR strategie ambtelijk vastgesteld.	31 januari 2024	Aruba + Nederland	Voordat de strategie wordt vastgesteld, zullen draagvlaksessies worden georganiseerd.
				12. PvA Leadership programma ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Dit traject zal meelopen met de gehele HR strategie, trainings- en opleidingsplan, alsook het loopbaanbeleid.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.2	P-cyclus met prestatiemanagement invoeren.	2. Inwerkingtreding P-cyclus met rechtsgevolgen.	1 januari 2024	Aruba	In Q4 zullen de laatste voorbereidingen van het prestatiemanagement systeem plaatsvinden door het DRH, mogelijk in combinatie met DWJZ vanuit advies Technische commissie.
				4. Monitoring op basis KPI´s, eerste rapportage gereed.	29 september 2023	Aruba	Dit betreft een eerste rapportage, waarbij nog niet alle KPI's gemeten zullen worden, dit gezien de verschuiving van de deadline van B.9.2.2. Volledige meting zal pas na 1 januari 2024 mogelijk zijn.
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	4. Quick scan uitgevoerd ten behoeve van actieplan E-government.	Q1 2024	Aruba+ Nederland	De quick scan wordt uitgevoerd om in beeld te brengen wat de huidige stand van zaken is t.a.v. het realiseren van de E-gov visie van Aruba. De datum is verschoven vanwege de nodige interne afstemming in Aruba en vanwege de beschikbaarheid van betrokken actoren.
				5. Quick Scan ambtelijk vastgesteld.	30 april 2024		

Thema C: **Belastingen**

Doel

- het herinrichten van een robuust belastingstelsel met een brede grondslag, dat bijdraagt aan een eerlijke(re) verdeling van het inkomen, stimulering van de economie en uitvoerbaarheid en controleerbaarheid door de Belastingdienst;
- het realiseren van adequaat ingerichte belastingdiensten.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	5. Het voeren van verkennende gesprekken over eventuele verdere ontwikkeling van het fiscaal stelsel van Aruba.	Q1 2024	Aruba + Nederland	Bezien zal worden of aanvullende wijzigingen in de huidige belastingwetgeving nodig zijn, ook in het licht van de ingrijpende hervormingen die per 1 januari 2023 zijn doorgevoerd. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de invloed hiervan op de stakeholders, inclusief uitvoerbaarheid.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	10. Het voeren van verkennende gesprekken over de verdere ontwikkeling van de belastingdienst.	Q4 2023	Aruba + Nederland	
				11. Opleiding en training van het ondersteunend team t.b.v. het inhalen van achterstanden in de bezwaarafhandeling gerealiseerd.	Q1 2024	Aruba	
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Naar aanleiding van advies van de Arubaanse Raad van Advies over de concept wetteksten zal gesproken worden over de mogelijke budgettaire gevolgen. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan wordt het vervolgtraject bepaald.
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	n.n.b.		Zie C.5.1.2

Thema D: **Financiële sector**

Doel

- het realiseren van een stabiele financiële sector die zijn rol ter ondersteuning van de reële economie op een goede manier kan vervullen;
- het realiseren van een passende wijze van regulering van de financiële sector, waarbij adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving;
- het realiseren van een toezichthouder die tijdig en daadkrachtig optreedt bij problemen bij financiële ondernemingen.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1					Wordt voorlopig niet opgepakt.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Vaststelling landsbesluit DGS.	1 januari 2024	Aruba	Nader onderzoek dat op advies van DNB is uitgevoerd, heeft duidelijkheid gebracht over de benodigde aanpassingen van het landsbesluit en andere wetgeving (Ltk en/of Faillissementsverordening).
				6. Inwerkingtreding landsbesluit DGS.	1 januari 2025	Aruba	Verwachting is dat, na de vaststelling van het landsbesluit DGS (D.4.1.5), nog ongeveer een jaar gemoeid zal zijn met de organisatie/implementatie van het DGS. Onder andere gaat het om bemensing, procedures, communicatie en oprichting van de stichting.
		D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	4. Ministeriële regeling Consumentenkrediet afgekondigd.	2 oktober 2023	Aruba	Een onderzoek naar de implicaties van het invoeren van een maximale kredietvergoeding wordt in juli afgerond. Tevens wordt gewerkt aan de aanpassing/uitbreiding van de ministeriële regeling, dit op basis van voortschrijdende inzichten. Onder meer de maximale kredietrente is daarbij van belang.
				5. Ministeriële regeling Consumentenkrediet in werking.	1 januari 2025	Aruba	Na afkondiging van de ministeriele regeling (D.4.2.4) dienen nog diverse landsbesluiten te worden voorbereid en richtlijnen worden opgesteld. Daarnaast zal de organisatie/implementatie ter hand moeten worden genomen, waaronder het organiseren van de benodigde menskracht.
				6. Bepalen van de vervolgstappen.	n.n.b.	Aruba	

Thema E: **Economische hervormingen**

Doel

- het realiseren van een weerbare, dynamische en veerkrachtige economie;
- het realiseren van een robuust en betaalbaar sociaal zekerheidsstelsel, dat de prikkels op de juiste plek legt.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	11. Implementatie PvA Bijstand ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. In dit PvA zal onder meer worden ingegaan op de fasering van de hervormingsvoorstellen om de Bijstand te moderniseren en te versterken. De verwachte kosten en baten (voor zover dat in kaart gebracht kan worden) worden in dit PvA meegenomen en de onderlinge afhankelijkheden tussen de thema´s. Ook zal hierin aandacht uitgaan naar de aansturing van de hervormingsagenda en de betrokkenheid van de sociale partners.
				12. Implementatie PvA Handhaving ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. In dit PvA zal onder meer worden ingegaan op welke investeringen en instrumentarium er nodig zijn om de handhaving/toezicht voor de arbeidsmarkt en het sociale zekerheidsstelsel te versterken en te verbeteren.
				13. Implementatie PvA Doorontwikkeling DPL ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. Dit PvA gaat nader in op het heractiveren van de re-integratiedienstverlening van DPL en welke benodigdheden daarvoor nodig zijn inclusief optimalisatie van werkprocessen.
				14. Implementatie PvA arbeidsmarktbeleid ambtelijk vastgesteld.	15 december 2023	Aruba + Nederland	Dit PvA is één van de vervolgacties van het bestuurlijk principebesluit m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel. Dit PvA gaat nader in op de fasering van de hervormingsvoorstellen t.b.v. modernisering en versterking van het socialezekerheidsstelsel en flexibilisering arbeidsmarkt.
				15. Programma adviseur / technische ondersteuning E.1 - E.4 benoemd.	2 oktober 2023	Aruba+ Nederland	Gezien de omvang en impact van het pakket aan hervormingen voor de arbeidsmarkt en sociale zekerheid wordt er een programma adviseur aangesteld om het implementatietraject te ondersteunen.
				16. Inzicht sourcing wetgevingstrajecten.	2 oktober 2023	Nederland + Aruba	Ten behoeve van de implementatie plannen wordt onderzocht op welk termijn en via welke wegen wetgevingsjuristen aangetrokken kunnen worden.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1					Vervolgstappen worden bepaald mede n.a.v. uitkomsten E3.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.2	Uitwerking aanpak van illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten	1. PvA optimalisering data verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt bestuurlijk vastgesteld.	Q1 2024	Aruba	In dit PvA worden concrete acties voorgesteld om de personeelsbehoefte op Aruba eenduidig in beeld te brengen en te houden. Dat kan ook bijdragen aan de visieontwikkeling met betrekking tot arbeidsmigratie. Onderdeel van het PvA is een voorstel voor het implementeren van een forecasting model.
				2. PvA bouwen interface DAO-CENSO bestuurlijk vastgesteld.	Q1 2024		Dit PvA betreft het bouwen van een interface tussen het systeem van Directie Arbeid en Onderzoek (DAO) en Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (CENSO)om werknemersgegevens te verifiëren op juistheid en volledigheid. In het PvA zal ook ingegaan worden op ondernomen en te nemen stappen gericht op het opschonen van databestanden (data-cleansing).
				3. PvA optimalisering data verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt bestuurlijk vastgesteld.	Q1 2024		De aanbevelingen die als prioriteit zijn aangemerkt uit het onderzoek naar garantstellers kunnen bijdragen aan het voorkomen van illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.2	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	2.Roadmap E.1-E.4 ambtelijk vastgesteld.	15 februari 2024	Aruba + Nederland	Op basis van het bestuurlijk principebesluit en plannen van aanpakken zal de komende maanden een langer termijn strategie worden uitgewerkt voor de lage E nummers wat wordt opgenomen in de roadmap.
				3. Roadmap E.1-E.4 bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	De bestuurlijke vaststelling van de Roadmap zal, vanwege de onderlinge samenhang, parallel met de bestuurlijke vaststelling van een programmaplan voor hervormingsvoorstellen worden gedaan. Op dit moment is nog niet duidelijk op welke termijn dat mogelijk zal zijn. Zowel het op te stellen van de verschillende implementatie PvA´s als de ambtelijke uitwerking van de Roadmap zullen hier richting aan geven.
E.5	Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door de TWO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningenstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Zie maatregel	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.	n.n.b.	CBA en ABA pakken deze actie op in overleg. De realisatie ligt buiten de directe invloedsfeer van de Arubaanse overheid. Daarom wordt hier nog geen datum opgenomen. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de voortgang. De concept wet en de memorie van toelichting zijn in Q1 2023 door de CBA aangeboden aan de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling. In juni 2023 heeft de ABA feedback gegeven aan de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling over het concept wetgeving en memorie van toelichting. Begin september 2023 heeft de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling zijn zienswijze over het concept-landsverordening basisbetaalrekening, samen met de feedback van ABA over het concept-landsverordening basisbetaalrekening, opgestuurd naar de CBA.
				6. AFTA operationeel.	1 november 2023	Aruba	
				7. PvA versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten bestuurlijk vastgesteld.	2 oktober 2023	Aruba	Het plan van aanpak is aangehouden. In verband met de nodige verduidelijking over de stand van zaken traject versnellen en verbeteren vergunningenbesluiten zal een bestuurlijk overleg plaatsvinden. Uit dit overleg volgt een bestuurlijke accordering over het vervolg van dit traject.
				9. Concept Roadmap ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba + Nederland	In september zal ambtelijk worden besproken welke additionele acties kunnen worden overwogen i.h.k.v. het landspakket. Afhankelijk daarvan worden vervolgacties bepaald.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning.		Aruba	Wordt meegenomen in de onder activiteit A.1.5.2 opgenomen doorlichting niet-belastingmiddelen.
				5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken.	n.n.b.	Aruba	Over afhandeling juridische zaken zal definitief worden besloten als meer duidelijk is over de inrichting van het inningsproces, zie E.7.3.1

Thema F: **Zorg**

Doel

- het beheersen en beheersbaar houden van COVID-19;
- het borgen van de continuïteit van de acute zorg;
- het efficiënt inrichten van de zorg en het realiseren van een robuust en betaalbaar zorgstelsel.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.2	Versterken eerstelijnszorg.	4. samenwerkingsprotocol voor de kennisuitwisseling tussen HAVA en ASHA vastgesteld.	29 december 2023		I.p.v. één protocol is ervoor gekozen afzonderlijke protocollen per ziektebeeld op te stellen. Na een eerste selectie is besloten om van de 6 protocollen er 5 verder uit te werken. De ontwikkeling van het eerste protocol is reeds gaande. Echter gezien de complexiteit van de thema's heeft deze actie meer tijd nodig, reden waarom de datum is verschoven.
				7. Start implementatie van de verbetervoorstellen n.a.v. de diverse adviezen en onderzoeken die i.h.k.v. versterken eerstelijnszorg zijn uitgevoerd.	31 oktober 2023		Het betreft een optimalisering van het contracteringssysteem om de juiste prikkels in te bouwen. Onderhandelingen met huisartsen zijn reeds gestart door de ziektekostenverzekeraar. Vanwege de beschikbaarheid van de betrokken actoren is deze datum verschoven.
				8. Uitbreiding huisartsenopleiding naar Arubig artsen gestart.	29 september 2023		Vanwege een berekeningsfout aan Arubaanse zijde zal de opleiding later starten dan gepland. Dit mogelijk in kleinere vorm. De totale omvang van de opleiding is afhankelijk van het eindbesluit van TWO-NED aangaande de financiering.
		F.3.4	Aanpassen verzekeringspakket.	1. Startnotitie Aanpassing Landsverordening Algemene Ziektekosten Verzekering bestuurlijk vastgesteld.	29 december 2023	Aruba	De evaluatie van de wetgeving was ingezet, maar tussentijds was de scope van de opdracht gewijzigd. Als gevolg van diverse ontwikkelingen, waaronder met name ook de plannen i.v.m. een zorgconvenant en het meerjaren financieel kader, is besloten de oorspronkelijke evaluatie opdracht te hervatten. Daarbij worden ook de resultaten van het convenant meegenomen en wordt een nieuwe tijdlijn opgesteld. Verwacht wordt dat de evaluatie in het 4de kwartaal kan plaatsvinden.
		F.3.5	Kostenbesparing laboratoria.	2. Rationalisering van de tarieven van laboratoriumtesten ingegaan.	n.n.b.	Aruba	Vanwege een gerechtelijke procedure wordt de inwerkingtreding uitgesteld tot nader orde.
		F.3.6	Gegevens en kennis uitwisselen tussen zorgaanbieders.	2. Inventarisatie lopende trajecten DATA.	29 september 2023	Aruba	Er is besloten geen onderzoek meer uit te voeren vanwege reeds gestarte trajecten bij de diverse actoren. Wel vindt er een inventarisatie plaats van gestarte projecten zijnde de Aruba Health App, het elektronische patiëntendossier alsook projecten bij het ziekenhuis en bij de spoedeisende hulp.
		F.3.7	Kostenbesparing Farmaceutische zorg.	3. Landsbesluit Verpakte Geneesmiddelen in werking.	Q4 2023	Aruba	Advies van de Raad van advies is ontvangen, het nader rapport wordt nu opgemaakt.
		F.3.9	Verbeteren Infrastructuur, inrichting en organisatie ziekenhuiszorg.	1. Opstellen samenwerkingsplan ziekenhuizen HOH en Imsan.	31 december 2023	Aruba	Is vervolg op de in Q4 2022 voltooide activiteit (vastgesteld samenwerkingsdocument HOH en Imsan, met als doel verhogen efficiency door samenwerking)
				3. Interne fusie HOH.	n.n.b.	Aruba	Dit beoogd de fusie van het HOH, de FSLMA en de bloedbank. Deze fusie is bevorderlijk voor de efficiëntie van deze organisaties. De fusie is reeds aangekondigd en gedeponeerd en verloopt conform planning.
				4. Onderzoek energiekosten HOH.	n.n.b.	Aruba	Offertes voor het onderzoek zijn binnen. Op basis hiervan wordt bezien hoe dit onderzoek te financieren.
		F.3.10	Oprichting Kwaliteitsinstituut Zorg.	1. Wet- en regelgeving bestuurlijk vastgesteld.	1 december 2023	Aruba	Doel van het kwaliteitsinstituut is het bevorderen van de kwaliteit van de zorg. Daarvoor is een wettelijke basis nodig. Vanwege tekort aan wetgevingscapaciteit vergt dit externe inzet, de teksten worden naar verwachting 31 oktober aangeleverd, waarna het vaststellingstraject kan worden gestart.
		F.3.11	Borgen betaalbaarheid zorg	2. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Ten tijde van het opstellen van deze Uitvoeringsagenda werd nog gewerkt aan de doorontwikkeling van de kostenontwikkeling van de zorg, onder regie van de AZV, met ondersteuning van een door TWO ingehuurde zorgeconoom. Omdat de uitkomsten nog niet bekend waren, bevat deze Uitvoeringsagenda nog geen vervolgacties anders dan die, welke hierboven onder F3 al opgenomen zijn. Eventuele vervolgacties worden, ook i.h.k.v. het in juni afgesloten zorgconvenant, nog bepaald.

Thema G: **Onderwijs**

Doel

- het realiseren van een basiskwaliteit van onderwijs;
- realiseren van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- het realiseren van goede doorstroom tussen stelsels van onderwijs (al dan niet in Europees Nederland).

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.2	Duurzaam registratiesysteem kerngetallen.	2. Implementatie duurzaam registratiesysteem kerngetallen gestart.	31 oktober 2023		Vanwege vertraging in de bestuurlijke vaststelling van PvA, mede door additionele feedback, wordt de start datum voor implementatie verplaatst.
		G.1.3	Instellen eenduidig taalbeleid	2. Voortgangsrapportage implementatie taalbeleid opgeleverd.	15 november 2023	Aruba	Dit jaar worden de eerste stappen gezet voor de implementatie van het taalbeleid. De rapportage beschrijft de voortgang daarvan en is op tijd aangeleverd. Besloten is om nog een voortgangsrapportage toe te voegen. Overigens wordt de planning van de acties voor de langere termijn nader uitgewerkt in het kader van actie G.1.4.1
		G.1.4	Tijdspad overige aanbevelingen doorlichting Onderwijs	2. Uitvoeringsmatrix aanbevelingen doorlichting Onderwijsbestel bestuurlijk vastgesteld.	2 oktober 2023	Aruba	Mede op basis van de uitkomsten van het Vierlandenoverleg in januari 2023 wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze (aanpak en tijdspad) met stakeholders invulling wordt gegeven aan de uitvoering van diverse aanbevelingen in de Eindrapportage.

Thema H: **Versterken rechtsstaat**

Doel

- een bijdrage leveren aan de versterking van de rechtsstaat, door in ieder geval in te zetten op het versterken van het grenstoezicht, de aanpak van financieel-economische criminaliteit en het verbeteren van het detentiewezen.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				Tijdens het JVO in juni 2023 is tussen de vier landen gesproken over het capaciteitsvraagstuk binnen de rechtshandhavingsdiensten en de gerelateerde disbalans. Deze discussie wordt in een ambtelijke werkgroep ter voorbereiding op het JVO van januari 2024 voortgezet.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	11. PvA Consumentenbescherming ambtelijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Naar verwachting zal onderzoek van H.2.12 relevante informatie hiervoor bevatten. KSA zal als ZBO verder invulling geven, na oprichting hiervan.
				12. Uitzetten Onderzoek Kansspelverslaving.	n.n.b.	Nederland	Het uitgezette verzoek voor het onderzoek bij de Sociaal Economische Raad, ondanks de bereidwilligheid, heeft niet geleid tot het gewenste resultaat. I.s.m. JenV gaat Nederland verkennen wat er nog meer mogelijk is.
				14. Implementatie KSA bestuurlijk vastgesteld.	15 oktober 2023		Dit betreft een implementatie PvA voor de kansspelautoriteit inclusief de Business Case. Vanwege vertraging in het opleveren van de Business Case is de deadline voor bestuurlijke vaststelling verplaatst.
				15. Beleidsdocument n.a.v. ministeriële regeling bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	KSA zal hier als ZBO verder invulling aan geven met inachtneming van zienswijze Kabinet. Zienswijze kabinet t.a.v. kansspelen geschiedt in tranches.
				16. Letter of Intent DAC-KSA bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	Aruba	Betreft een op voorhand wenselijk te achten samenwerkingsovereenkomst tussen de Departementen voor Casinowezen (DAC) en de KSA. KSA zal als ZBO verder invulling aan geven, na oprichting hiervan.
				17. Oplevering onderzoek kansspelverslaving.	n.n.b.		In afwachting van het advies van het onderzoek van H.2.1.12 zal dit wel/ niet worden uitgezet.

Maatregel (zie Landspakket)		Uitwerkingsactiviteit		Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	6. Hoofdstuk 3 concept wetsontwerp.	1 april 2024	Aruba+ Nederland	Het derde hoofdstuk van de consensusrijkswet, inclusief de bijbehorende Memorie van Toelichting, zal voor het JVO van maart 2024 worden opgeleverd t.b.v. de opdrachtgever. Bij die gelegenheid zal aan de opdrachtgever ook een tussentijdse uitvoeringstoets worden aangeboden die ziet op hoofdstuk 2 van de rijkswet; waarbij als risico moet worden vermeld dat Aruba achterloopt ten opzichte van de andere landen met betrekking tot wetgeving en ervaring op het gebied van politiegegevens. Dit kan leiden tot mogelijke vertraging. Vanwege de complexiteit van het wetsontwerp is de datum verschoven.
				7. Uitvoeringstoets wetsontwerp.	n.n.b.		
				8. Duidelijkheid bijstandsverzoek landen.	1 januari 2024	Nederland	In samenwerking met TWO gaat JenV de gevraagde bijstand voor het implementatietraject van de Rijkswet beschikbaar stellen, een en ander zoals verzocht door de ministers van Justitie van de landen op 14 december 2022. JenV neemt een besluit over de onderbrenging van het accounthouderschap en preciseert de ondersteuningsbehoefte van de landen nader in Q4.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	4. Nota verslag aangepaste Landsverordening Criminaliteitsfonds aangeboden aan de Staten.	15 oktober 2023	Aruba	Ten behoeve van de openbare behandeling wordt er een nota aangeboden aan de Staten.
		H.12.3	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	1. Eindrapportage over PvA opgeleverd.	n.n.b.	Aruba	De eindrapportage volgt op de behandeling van het de gewijzigde Landsverordening in de Staten.
H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.2	Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	2. Concept landsverordening en landsbesluit rechtspositie Arumil.	2 oktober 2023	Nederland	MinDef Nederland levert in september een concept aan. Deadline is verplaatst omdat er onduidelijkheid is over de voortgang op het traject door MinDef.
				3. n.n.b.	n.n.b.	Aruba + Nederland	Betreft vervolgacties die moeten worden bepaald na oplevering aangepaste notitie Iv en Ib rechtspositie Arumil (H.13.2.2).

Landspakket
Aruba

Uitvoeringsagenda 1 oktober – 31 december 2023